

ВІДГУК

Офіційного опонента на дисертаційну роботу ВАСИЛЬЧЕНКО ДАР'І КОСТЯНТИНІВНИ

На тему: «Принципи архітектурно-планувальної організації закладів позашкільної освіти в структурі об'єднаних територіальних громад», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

191 – Архітектура та містобудування

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Питання формування мережі закладів позашкільної освіти, пошук їх сучасних планувальних та архітектурних рішень сьогодні є важливим напрямком дослідження, адже забезпечення умов для комфортного здобуття якісної освіти, в т.ч. позашкільної – одне із ключових завдань України. Формування закладів позашкільної освіти при державних та приватних навчальних закладах вже давно стало *must have* у більшості європейських країн. Так, у Великобританії, майже всі державні та приватні школи вже давно запровадили систему роботи позашкільних клубів, у яких учні можуть змістовно та цікаво проводити час після навчання. Так, наприклад, East Acton school, London, UK — це процвітаюча школа з атмосферою згуртованої спільноти. Протягом багатьох років команда закладу наполегливо працювала над впровадженням насиченої, захоплюючої та високоякісної навчальної позашкільної програми із врахуванням різноманітності вподобань учнів, і це вважається ключовою перевагою закладу.

Актуальність дисертаційного дослідження Васильченко Дар'ї Костянтинівни пов'язана не тільки із необхідністю забезпечення дітей належними закладами позашкільної освіти, а й із необхідністю розробки наукових положень щодо формування їх сучасної планувальної структури, цікавих архітектурних рішень, із необхідністю пошуків шляхів взаємодії навчальних закладів із мешканцями житлових районів тощо. На території України продовжують відбуватися процеси змін адміністративно-територіального устрою, зокрема територіальні громади мають змогу об'єднуватися та роз'єднуватися, що вимагає певних рис адаптивності у формуванні навчальних осередків. Окремо постає питання щодо взаємодії між закладами позашкільної освіти та іншими закладами освітньої, культурної, спортивної сфери, бізнесом, громадою.

Враховуючи вищевикладене, тема дисертаційного дослідження є своєчасною та актуальною.

Вагомість та актуальність поданого дисертаційного дослідження підкріплюється його зв'язком із правовими документами та програмами щодо розвитку даної сфери, зокрема. Дослідження базується: на Конституції України; на Законах України: «Про дошкільну освіту» (№ 2628-III), «Про культуру» (№ 2778-VI) «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР), «Про освіту» (№ 2145-VIII), «Про охорону дитинства» (№ 2402-III), «Про позашкільну освіту» (№ 1841-III); Декларації прав дитини (від 20 листопада 1959 року); Конвенції про права дитини (20 листопада 1989 року); Державній національній програмі «Освіта». (Україна XXI ст.); Постановах КМУ № 532 «Про затвердження Положення про опорний заклад освіти», № 433 «Про

затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і положення про позашкільний навчальний заклад».

На розгляд представлена дисертаційна робота, що складається із анотацій українською та англійською мовами, переліку термінів та визначень понять, вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаної літератури та семи додатків. Результати дослідження викладені на 323 сторінках, включаючи основну текстову частину дисертації із 157 сторінок, 53 сторінки ілюстрацій (в тому числі 14 ілюстрацій в додатках). Список використаних джерел, що включає 243 найменування, представлено на 33 сторінках. Вісім додатків представлені на 93 сторінках. Акти впровадження представлені на 7 сторінках. Структура представленого матеріалу чітка і не викликає зауважень.

В якості *об'єкту дослідження* Васильченко Д. К. було обрано заклади позашкільної освіти. *Предметом дослідження* виступає архітектурно-планувальна організація закладів позашкільної освіти у структурі об'єднаних територіальних громад.

Мета дисертаційного дослідження сформульована як «виявлення основних принципів архітектурно-планувальної організації закладів позашкільної освіти в структурі об'єднаних територіальних громад», сформульовані задачі дисертаційного дослідження повністю відповідають його меті.

Задачі дисертаційного дослідження розкриваються у трьох розділах. Аналіз науково-теоретичних досліджень за темою роботи авторка провела на основі вивчення 243 наукових праць та інформаційних джерел різних наукових сфер і окремо проаналізованих дисертацій за близькою тематикою.

Перший розділ дисертаційної роботи - «*Особливості становлення сучасної системи закладів позашкільної освіти в Україні і світі*» - містить аналіз та узагальнення положень щодо низки питань архітектури та суміжних галузей, що стосуються формування закладів позашкільної освіти.

У *другому розділі* «*Функціонально-планувальна організація закладів позашкільної освіти на сучасному етапі розвитку*» виконано огляд, узагальнення досліджень щодо функціонально-планувальної організації ЗПО, класифікаційних ознак ЗПО, вирішення внутрішніх просторів закладів, надані власні пропозиції щодо умовного поділу закладів позашкільної освіти на відкриті, напівзакриті та закриті, на основі планувальних рішень закладів позашкільної освіти різних профілів діяльності було розроблено схеми руху відвідувачів та персоналу відповідно до узагальнених напрямів діяльності ЗПО.

У *третьому розділі* «*Принципи та прийоми архітектурно-планувальних рішень середовища закладів позашкільної освіти*» запропоновано низку планувальних одиниць відповідно до набору класифікаційних ознак. Розроблено планувальні рішення малих, середніх та великих навчальних чарунок ЗПО відповідно до напрямів діяльності. Досягнуто основну мету роботи - сформульовані принципи, прийоми та засоби реалізації сучасних архітектурно-

планувальних рішень ЗПО. Визначені особливості формування простору закладу позашкільної освіти як осередку психологічної реабілітації дітей.

Слід відмітити структурованість роботи, послідовність і логічність викладення інформації у розділах, рівномірність інформативного наповнення роботи, досить високий рівень виконання представлених ілюстративних матеріалів.

Висновки дисертаційного дослідження повністю розкривають його результати і доводять, що усі сформульовані завдання виконано у повному обсязі.

Після ознайомлення з представленими матеріалами дисертації можна дійти висновку, що мета роботи – досягнута, а одержані в ході дослідження результати мають ознаки **наукової новизни**. Насамперед це:

- сформульовано принципи, прийоми та засоби архітектурно-планувальної організації закладів позашкільної освіти в структурі об'єднаних територіальних громад; на їх основі розроблені планувальні рішення навчальних зон та чарунок;

- запропоновано класифікацію закладів позашкільної освіти за ступенем доступності (відкритий, напівзакритий, закритий типи);

- запропоновано авторське трактування поняття «універсальна навчальна зона». Розроблено планувальні рішення універсальної навчальної зони;

А також удосконалено: класифікацію функціональних груп закладів позашкільної освіти; систематизацію типів зонування навчальних зон; метод обчислення корисної площі ЗПО; метод оптимізації використання за часовим параметром спортивної зони ЗПО II рівня містобудівної організації.

Отримали подальший розвиток: підходи до класифікації функціональних зон; варіанти створення (добудови / реконструкції із розширенням) навчальних блоків із набору комбінаторних елементів; підходи до проектування ЗПО; рекомендації щодо нормування площ навчальних зон.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх подальшого використання у проектній практиці, у подальших наукових архітектурних дослідженнях, у мультидисциплінарних дослідженнях, в архітектурній професійній освіті.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації визначається тим, що робота спирається на дослідження в галузі архітектури та містобудування, а також супутніх галузей, дослідження виконано з використанням емпіричних, теоретичних та спеціальних методів дослідження. До застосованих емпіричних методів належать спостереження, опис, вимірювання та порівняння: опис стану існуючих закладів позашкільної освіти, опис планувальних рішень закладів позашкільної освіти на різних етапах їх становлення, порівняння специфіки функціонування ЗПО в Україні та аналогічних за функцією закладів у закордонних країнах, визначення коефіцієнту ефективності використання площ навчальних приміщень ЗПО в залежності від планувального рішення (вимірювання).

До застосованих теоретичних методів належать абстрагування, аналіз, синтез та гіпотеза. Було проведено аналіз світового та вітчизняного досвіду

проектування ЗПО, аналіз літературних наукових джерел, аналіз статистичних даних, надано пропозиції щодо проектування та реконструкції ЗПО у відповідності до сучасних педагогічних та архітектурних вимог. Метод наукового моделювання та метод експериментального проектування належать до спеціальних методів дослідження, що також були використані у даній роботі. Із використанням даних методів було розроблено планувальні моделі навчальних одиниць ЗПО у відповідності до низки класифікаційних ознак, розроблено моделі планувальних чарунок ЗПО, які можливо інтегрувати у структуру культурних та соціальних об'єктів. Метод експериментального проектування використовувався під час власної розробки проектних рішень сучасних ЗПО.

Достовірність основних положень підтверджується: висвітленням результатів дослідження на наукових конференціях різних рівнів, публікацією результатів дисертаційного дослідження у фахових виданнях України та закордонних держав, актами впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Основні положення та результати дисертаційної роботи були оприлюднені у доповідях на 12 наукових семінарах та конференціях різного рівня (в тому числі 6 міжнародних конференцій, 2 – всеукраїнські). Наукові результати дисертації опубліковані в 15 наукових працях: у фахових виданнях – 5 статей, у наукових періодичних виданнях інших держав, що внесені до міжнародної наукометричної бази даних (Index Copernicus) – 1 стаття, опубліковано 9 тез наукових доповідей.

До позитивних характеристик дослідження слід віднести:

1. Відповідність ідейній спрямованості дисертаційного дослідження нагальним потребам часу. Ідеї щодо формування в закладах позашкільної освіти середовища, сприятливого для психологічної реабілітації дітей, підвищує актуальність даного дослідження у сучасних умовах та буде актуальним в час повоєнного відновлення України.

2. Завдання роботи повністю відповідають меті дослідження, робота виконана із дотриманням принципів академічної доброчесності.

3. Змістовний і логічний текстовий та ілюстративний матеріал, виконаний на досить високому рівні.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Поряд з позитивною оцінкою до роботи є певні зауваження і побажання:

1. У вступі на ст. 31 автором окреслено практичне значення отриманих результатів дослідження. Даний підрозділ доречно було б доповнити інформацією щодо впровадженень авторських результатів в проектну практику, навести інформацію стосовно особисто авторських графічних прикладів проектних рішень сучасних закладів позашкільної освіти, які можуть бути реалізовані.

2. На ст.62. аналізується досвід Великої Британії, який доречно було б доповнити інформацією про формування при навчальних закладах системи таких перспективних типів закладів позашкільної освіти – after school club.

3. Використані автором методи дослідження можна було б розширити методом анкетування експертів з проектування навчальних закладів, учителів та батьків учнів, з метою виявлення існуючих недоліків функціонуючих закладів, а також з метою окреслення можливих подальших шляхів перспективного розвитку системи позашкільної освіти в Україні. Це стало би вагомими підґрунтям для формування основних висновки дослідження та пропозицій щодо проектування.
4. У дослідженні доречно було б приділити більше уваги питанню нормування приміщень закладів позашкільної освіти, дати більш чіткі рекомендації щодо розрахунку площ їх основних приміщень.

Загалом, зроблені зауваження та побажання не зменшують наукову вагу дисертаційної роботи Васильченко Д. К..

Загальний висновок. На підставі проведеного аналізу представлених на розгляд матеріалів, слід вважати, що дисертаційна робота Васильченко Д. К. на тему «*Принципи архітектурно-планувальної організації закладів позашкільної освіти в структурі об'єднаних територіальних громад*» є самостійним, завершеним дослідженням, яке містить цінні наукові положення та науково обґрунтовані результати у сфері архітектури, що розв'язують важливу науково-прикладну проблему. Дисертація Васильченко Дар'ї Костянтинівни «*Принципи архітектурно-планувальної організації закладів позашкільної освіти в структурі об'єднаних територіальних громад*» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА, а її авторка - Васильченко Дар'я Костянтинівна - заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Офіційний опонент:

доктор архітектури,
доцент, завідувач кафедри архітектури
та просторового планування
Національного авіаційного університету,
Заслужений діяч науки і техніки України

Жовква О. І.

Підпис гр. Жовква О. І.

з а с в і д ч у ю

вченої секретар
Національного авіаційного університету

